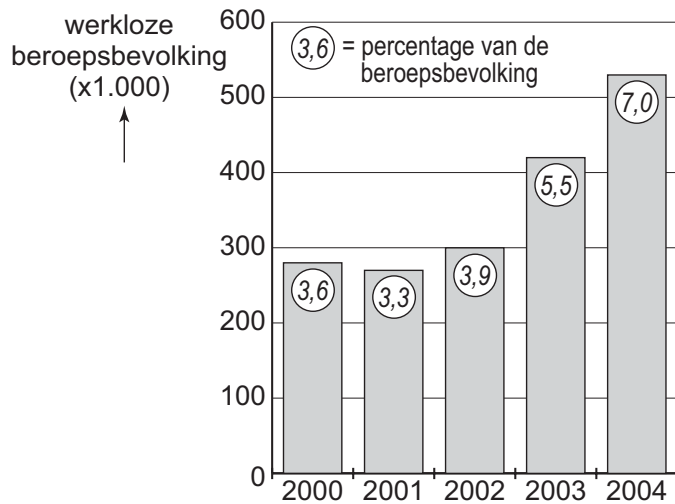

Opgave 2 Wet Werk en Bijstand

grafiek 1

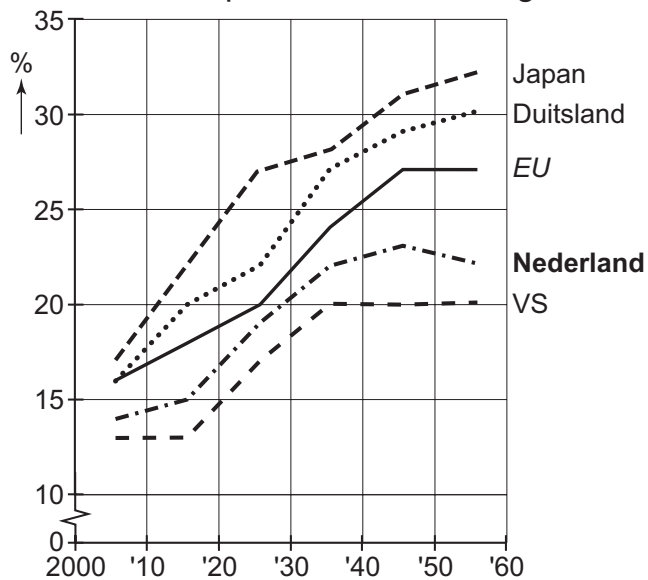
De werkloosheid neemt toe ...

bron: NRC Handelsblad van 18 september 2003 (Macro Economische Verkenning, 2004)

grafiek 2

aandeel 65+ op de totale bevolking

bron: NRC Handelsblad van 18 september 2003 (Macro Economische Verkenning, 2004)

Voorstel Wet Werk en Bijstand (WWB)

- Iedere Nederlandse burger wordt geacht zelfstandig in zijn bestaan te kunnen voorzien door middel van arbeid. Als dit niet mogelijk is én er geen andere
- 5 voorzieningen beschikbaar zijn, is het de taak van de overheid iemand te helpen met het zoeken naar werk. En, zolang met werk nog geen zelfstandig bestaan mogelijk is, met financiële ondersteuning.
- 10 Om deze doelstelling optimaal te realiseren, dient het stelsel van regelingen zo effectief mogelijk te werken. In de huidige situatie is dit niet altijd het geval. Om de uitstroom naar werk te realiseren, dient per cliënt
- 15 maatwerk te worden geleverd. Gemeenten hebben aangegeven dat een grotere beleidsruimte, minder uitvoeringsvoorschriften en minder administratieve lasten daartoe noodzakelijk zijn. (...)
- 20 Het voorstel voor de WWB werkt
- bovenstaande inzichten en voorwaarden integraal uit. In de eerste plaats door de rechten en plichten van cliënten en gemeenten op onderdelen aan te scherpen
- 25 om zo de uitstroom naar werk verder te stimuleren. In de tweede plaats door de wetgeving sterker te bundelen. Zo zijn in het wetsvoorstel de Algemene Bijstandswet (ABW), de Wet inschakeling werkzoekenden (Wiw) en het besluit ID-banen (In- en Doorstroombanen) opgenomen. En in de derde plaats door een vergaande deregulering en vermindering van administratieve lasten door te voeren.
- 30 Het doel van de nieuwe wet is het (meer dan voorheen) activeren van bijstandsgerechtigden tot intrede of herintrede in betaald werk én om gemeenten de centrale verantwoordelijkheid te geven voor het
- 35 bevorderen van de reïntegratie van bijstandsgerechtigden, (...).

bron: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, augustus 2003

‘Boee!’ tegen de nieuwe bijstandswet

Bijstand

redactie economie

- DEN HAAG – CDA-Tweede-Kamerlid Hubert Bruls had het moeilijk gisteren, tijdens de discussiebijeenkomst van FNV Bondgenoten in het Haagse café Dudok over
- 5 de nieuwe bijstandswet. “Boeee”, klonk het regelmatig vanuit de zaal, gevuld met vakbondsleden die hun onvrede wilden uiten over de in hun ogen ‘asociale’ nieuwe wet. Bruls verdedigde als enige de
- 10 kabinetsplannen. Zijn medediscussianten De Ruiters (Kamerlid SP) en Vendrik (Kamerlid GroenLinks) zijn fel tegen, net als FNV-voorzitter De Waal. De Haagse wethouder sociale zaken P. Heijnen (PvdA) noemde de
- 15 nieuwe wet “een verpakking voor de bezuinigingen”. “Het CDA is niet christelijk meer”, klinkt het uit de zaal met overwegend grijze vijftigers. “Jullie laten je leiden door de
- 20 VVD.” “Waarom halen jullie de bezuinigingen niet bij de rijken”, verwijt een ander vakbonds lid. “Het zijn altijd de uitkeringsgerechtigden die gepakt worden.”
- 25 Volgende week behandelt de Tweede Kamer de omstreden bijstandswet, die per 1 januari 2004 moet ingaan. Als de wet doorgaat, betekent dat een forse ingreep. Iedere bijstandsgerechtigde moet in principe gaan
- 30 solliciteren. Ook alleenstaande ouders en 57,5-plussers die nu nog zijn vrijgesteld. Gemeenten worden verder financieel volledig verantwoordelijk voor de bijstand. Ze krijgen één zak met geld waaruit ze
- 35 zowel uitkeringen als begeleiding naar werk moeten betalen. Zo worden ze geprikkeld om uitkeringsgerechtigden aan het werk te krijgen, redeneert het kabinet. Maar wethouder Heijnen hekelde de
- 40 bezuinigingen die gepaard gaan met de nieuwe wet. “Gemeenten krijgen alle risico’s, maar tegelijkertijd worden we miljoenen euro’s gekort op het budget.” Met name de bezuinigingen op gesubsidieerde
- 45 arbeid zit hem dwars. “Die banen hebben we nodig om mensen aan de slag te krijgen.” Heijnen wijst op de komende ingrepen in de WAO en WW. “Daardoor komen er straks alleen maar meer mensen in de bijstand.”
- 50 De FNV vreest dat gemeenten uit geldnood zullen gaan beknipten op toeslagen op de uitkering. (...)

FNV-voorzitter De Waal concludeerde:
“Gemeenten worden geprikkeld om
55 bijstandsgerechtigden te prikkelen naar werk

bron: *Trouw van 21 augustus 2003*

te zoeken dat er niet is.”
De FNV wil daarom dat werkgevers
bijstandsgerechtigden verplicht aannemen.

tekst 6

Fragment uit interview met minister De Geus van Sociale Zaken, Werkgelegenheid en Emancipatie

“Het is asociaal om bijstandsmoeders thuis te laten zitten bij hun kind”

*Een belangrijk punt: sollicitatie- en
arbeidsplicht voor bijstandsvrouwen. Geen
ontheffing meer tot de kinderen vijf jaar
zijn, maar direct solliciteren, ook al is het
5 kind pas geboren.*

“Inderdaad, sollicitatieplicht bij nul jaar.
Maar wel onder de keiharde conditie dat er
echt toegang is tot laagdrempelige en
betaalbare kinderopvang en dat er parttime
10 banen zijn.”

*Zou u ook zo voor die ‘nul jaar’ zijn als het
geen tijd van bezuinigingen was?*

“Inmiddels wel. Ik ben daar anders over
gaan denken in de afgelopen jaren. Stel dat
15 je de leeftijd op vijf jaar zet, dan nog

naar: *OPZIJ van oktober 2003*

kunnen vrouwen zo’n tien tot twaalf jaar uit
het arbeidsproces zijn, wanneer ze een paar
kinderen hebben. Dat is funest vandaag de
dag. Zo’n lange afwezigheid haal je nooit
meer in. De meeste bijstandsmoeders zijn
20 jonge vrouwen, tussen de twintig en veertig
jaar, in de eerste helft van hun werkende
leven. Wil je in de tweede helft, van veertig
tot vijfenzeftig jaar, enig perspectief
25 hebben, dan moet je in de eerste helft wel
iets hebben opgebouwd. Tegen die
achtergrond vind ik het asociaal deze
vrouwen niet een plaats op de arbeidsmarkt
te laten zoeken. Daar moeten we als
30 overheid wel stevig bij helpen.”
(...)

tekst 7

Bijstandsmoeders

De Tweede Kamer heeft een nieuwe wet
Werk en Bijstand aangenomen, waarin
onder meer de sollicitatie- en arbeidsplicht
van bijstandsmoeders geregeld wordt.
5 Hierover bestond veel onduidelijkheid:
moesten alleenstaande moeders met
kinderen jonger dan vijf jaar solliciteren,
hoefde dat pas bij twaalf jaar of al bij baby’s
van nul? De algemene praktijk is dat
10 moeders met kinderen tot vijf jaar worden
ontzien en dat in sommige gemeenten zelfs
moeders met kinderen jonger dan twaalf
ongemoeid worden gelaten. Dat gaat nu
veranderen.

15 Bijstandsmoeders moeten altijd een baan
zoeken. Tenminste, wanneer de gemeente
waarin zij wonen passende kinderopvang en
aangepast, dus parttime, werk kan bieden.

bron: *OPZIJ van oktober 2003*

Wordt aan die voorwaarden voldaan, dan is
20 de moeder verplicht betaald werk te zoeken.
Maar daar vonden de bewindslieden De
Geus en Rutte het CDA (en natuurlijk ook
de SGP, de ChristenUnie en, vreemd
genoeg, de SP) op hun pad.
25 Uiteindelijk is er nu een compromis
aangenomen waarover minister De Geus
verheugd vertelde dat het ‘zelfs door het
CDA en de SGP gesteund werd.’ Dat maakt
natuurlijk achterdochtig. Want waarmee kun
30 je in vredesnaam de steun van de SGP
krijgen, als het gaat om emancipatoire
maatregelen?
Het uiteindelijke compromis is dan ook een
teleurstellende maatregel geworden (...).

Cisca Dresselhuys

■ Opgave 2 De Wet Werk en Bijstand

Het kabinet-Balkenende I (CDA, LPF, VVD) (juni 2002 – mei 2003) en -Balkenende II (CDA, VVD, D66) (mei 2003 – ...) hebben plannen voorgesteld die ingrijpen in de sociale zekerheid. Een aantal van deze plannen heeft het kabinet-Balkenende I uitgewerkt in het voorstel voor de Wet Werk en Bijstand. Deze wet is met ingang van 1 januari 2004 in werking getreden.

In deze opgave komen eerst enkele gegevens aan de orde die de slechte toestand van de arbeidsmarkt illustreren. Het kabinet verwees naar de slechte economische omstandigheden als motief voor ingrijpende maatregelen in de sociale zekerheid. Daarna komt het voorstel voor de Wet Werk en Bijstand aan de orde. Vervolgens komen enkele reacties aan bod vanuit de politiek en samenleving op deze plannen.

Bij deze opgave horen de grafieken 1 en 2 en de teksten 4 tot en met 7 uit het bronnenboekje.

Koningin Beatrix las op 16 september 2003 de Troonrede voor en minister Zalm van Financiën heeft de begroting gepresenteerd. Eén van de toen aangekondigde maatregelen luidde dat het kabinet-Balkenende II het mes zet in de sociale zekerheid. Er moeten miljarden euro's worden bezuinigd.

- 2p 17 Vanuit welke rol leest de koningin de Troonrede voor en wie is verantwoordelijk voor de inhoud van de Troonrede?

“De sociale zekerheid voldoet niet meer. De aanzuigende werking maakt collectieve regelingen onbetaalbaar. Ook is de verzorgingsstaat verouderd en aan modernisering toe. Herziening van het stelsel is beter dan bezuinigen met de kaasschaaf, anders raakt solidariteit met de zwakkere groepen in de samenleving in de knel. Dat is de mening van de specialisten van de drie grootste politieke partijen en een jury van deskundigen, die zich op verzoek van *de Volkskrant* hebben gebogen over de toekomst van de verzorgingsstaat.” (bron: *de Volkskrant*, artikel Stand van het Land – de verzorgingsstaat, 16 september 2003) Eén van de problemen van de verzorgingsstaat is de betaalbaarheid van het stelsel van de sociale zekerheid.

Zie de grafieken 1 en 2.

- 4p 18 Leg uit wat de gevolgen zijn van de ontwikkelingen die weergegeven zijn in de beide grafieken voor de betaalbaarheid van het stelsel van de sociale zekerheid.

Arbeid vervult voor mensen materiële en immateriële functies.

- 2p 19 Leg uit welke functie van arbeid je herkent in tekst 4.

Nast de betaalbaarheid van het stelsel van de sociale zekerheid zijn er nog andere knelpunten die het kabinet wil aanpakken.

- 4p 20 Noem twee andere *algemene* knelpunten van de verzorgingsstaat (sociale zekerheid) die het kabinet volgens tekst 4 wil aanpakken. Illustreer elk knelpunt met een passende verwijzing naar tekst 4.

Grafiek 1 gaat over de werkloze beroepsbevolking over de periode 2000-2004. Hierbij is uitgegaan van de definitie van de officieel geregistreeerde werkloosheid.

- 2p 21 Geef de definitie van de officieel geregistreeerde werkloosheid.

- 1p 22 Noem een beperking van deze definitie.

Het kabinet kan de werkgelegenheid bevorderen door het nemen van maatregelen aan de aanbodzijde en aan de vraagzijde van de arbeidsmarkt.

- 2p 23 Leg uit dat de Wet Werk en Bijstand effect heeft op de aanbodzijde van de arbeidsmarkt.

- 1p 24 Noem een maatregel van de overheid ter bevordering van de werkgelegenheid aan de vraagzijde van de arbeidsmarkt.

Eindexamen maatschappijleer havo 2005-I

Lees tekst 5.

De vakbond FNV Bondgenoten was tegen het wetsvoorstel Werk en Bijstand en organiseerde een discussiebijeenkomst over het wetsvoorstel.

FNV Bondgenoten is een belangenorganisatie die opkomt voor de belangen van bepaalde groepen in de samenleving.

- 4p **25** Voor de belangen van welke groepen komt FNV Bondgenoten op volgens tekst 5? Noem twee groepen en geef per groep een voorbeeld van een belang.

Het proces van overheidsbeleid (beleidsproces) verloopt in de volgende fasen: agendavorming, beleidsvoorbereiding, beleidsbepaling en beleidsuitvoering.

- 3p **26** In welke fase van het beleidsproces bevindt zich het wetsvoorstel volgens tekst 5? Geef een verwijzing naar de tekst.

Je kunt verschillende vormen van politieke participatie onderscheiden.

- 1p **27** Tot welke vorm van politieke participatie wordt een discussiebijeenkomst zoals genoemd in tekst 5 gerekend?

Hoofdstuk 1 van de Grondwet bestaat uit een opsomming van de klassieke grondrechten. Grondrechten vormen de wettelijke basis voor politieke participatie van burgers en belangengroepen.

- 2p **28** Van welke grondrechten hebben FNV Bondgenoten en de aanwezigen tijdens de discussiebijeenkomst gebruikgemaakt? Noem er twee.

De kans van belangengroepen op succesvolle beïnvloeding van de besluitvorming van regering en parlement hangt onder andere af van de machtsbronnen en machtsmiddelen van de belangengroep.

- 4p **29** Welke *machtsbronnen* heeft FNV Bondgenoten of de FNV tot haar beschikking om invloed te kunnen uitoefenen op het wetsvoorstel Werk en Bijstand? Noem er twee en leg uit hoe elke machtsbron kan worden gebruikt om macht uit te oefenen.

Ondanks de eigen machtsmiddelen, is FNV Bondgenoten er niet in geslaagd de besluitvorming over het wetsvoorstel Werk en Bijstand succesvol te beïnvloeden. Factoren uit de maatschappelijke en politieke omgeving zoals de economische situatie en de politieke machtsverhoudingen, bepalen ook of een belangengroep erin slaagt met succes invloed uit te oefenen op de besluitvorming van regering en parlement.

- 4p **30** Noem een voorbeeld van de economische situatie *en* van de politieke machtsverhoudingen in 2003 waardoor FNV Bondgenoten er niet in geslaagd is de besluitvorming over het wetsvoorstel in voor haar gunstige zin te beïnvloeden.

Zie de regels 1-24 in tekst 5.

Het CDA-kamerlid Hubert Bruls kreeg veel kritiek over zich heen van de aanwezigen op de discussiebijeenkomst. Als enige verdedigde hij de kabinetsplannen voor de nieuwe bijstandswet.

- 2p **31** Leg uit waarom de aanwezige vakbondsleden met name het CDA bekritiseerden om deze kabinetsplannen. Betrek daarbij een uitgangspunt van het CDA.

Het kabinet heeft overeenstemming weten te bereiken over het voorstel voor de Wet Werk en Bijstand.

- 2p **32** Op basis van welk gedeeld uitgangspunt over aanpassing van de sociale zekerheid kunnen zowel de VVD als het CDA zich vinden in het nieuwe wetsvoorstel?

De Eerste Kamer en de Tweede Kamer hebben elk diverse bevoegdheden voor het uitvoeren van hun controlerende en wetgevende taken.

- 3p **33** Noem een overeenkomst *en* twee verschillen in de bevoegdheden van beide Kamers in hun *wetgevende taak*.

Eindexamen maatschappijleer havo 2005-I

havovwo.nl

Lees tekst 6.

De Geus is als minister van Sociale Zaken, Werkgelegenheid en Emancipatie in het kabinet-Balkenende II (mede)verantwoordelijk voor de Wet Werk en Bijstand. In het feministische maandblad OPZIJ werd hij geïnterviewd door hoofdredactrice Cisca Dresselhuys.

- 1p **34** Welke opvatting over arbeid (arbeidsethos) klinkt door in het standpunt van minister De Geus?

Vrouwen hebben op de arbeidsmarkt in het algemeen nog niet dezelfde positie als mannen.

- 2p **35** Noem twee voorbeelden waaruit dat blijkt.

Lees tekst 7.

CDA, SGP en ChristenUnie zijn tegen een sollicitatieplicht voor bijstandsmoeders met jonge kinderen. (zie regels 21-24)

- 1p **36** Tot welke politieke stroming worden deze drie partijen gerekend?

- 2p **37** Vanwege welke opvattingen zijn de drie partijen CDA, SGP en ChristenUnie tegen de sollicitatie- en arbeidsplicht van bijstandsmoeders met jonge kinderen?

Cisca Dresselhuys, hoofdredactrice van OPZIJ, heeft het over emancipatoire maatregelen (regels 31-32 in tekst 7). Over de vraag of de wet Werk en Bijstand bijdraagt aan de emancipatie van vrouwen, zijn de meningen verdeeld. Veel mannen en vrouwen zijn van mening dat het verrichten van betaald werk door vrouwen de emancipatie van vrouwen bevordert.

- 2p **38** Geef een argument voor de opvatting dat betaald werk door vrouwen de emancipatie van vrouwen bevordert. Betrek in je antwoord een definitie van het begrip emancipatie.

De Wet Werk en Bijstand is per 1 januari 2004 in werking getreden.

Over wetten en maatregelen kan de politieke besluitvorming altijd worden heropend.

- 2p **39** Welke fase in de politieke besluitvorming kan optreden na het inwerkingtreden van een wet?
Geef een voorbeeld van actoren in deze fase en geef aan wat ze willen bereiken.